

รายงานการไปราชการ ประชุม/สัมมนา ศึกษา ฝึกอบรม ปฏิบัติการวิจัย ดูนาน ณ ต่างประเทศ
และการไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อ/นามสกุล

นายปรีชา องค์ประเสริฐ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักการป่าไม้ต่างประเทศ

๑.๒ ชื่อเรื่อง/หลักสูตร

การประชุมประจำปีว่าด้วยการป่าไม้แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก

สาขาหลัก -

สาขาย่อย -

สาขาที่เกี่ยวข้อง -

เพื่อ ☒ ประชุม/สัมมนา ☐ ศึกษา ☐ ฝึกอบรม ☐ ปฏิบัติงานวิจัย

☐ ดูนาน ☐ ไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

แหล่งผู้ให้ทุน โครงการบูรณาการป่าไม้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก (SEAP Forests IP)

ประเทศที่ไป สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๙ (รวมวันเดินทาง)

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม ดูนาน ประชุม/สัมมนา ปฏิบัติงานวิจัย และไป ปฏิบัติงานใน
องค์การระหว่างประเทศ

๒.๑ วัตถุประสงค์

การประชุมประจำปีป่าไม้ดั้งเดิมภูมิภาค SEAP ครั้งแรก (Inaugural SEAP Primary Forest Annual Conference) ภายใต้หัวข้อการประสานงานระดับภูมิภาคและโครงการสนับสนุนทางวิชาการ (Regional Coordination and Technical Support Project: RCP) ได้รับการออกแบบให้เป็นแพลตฟอร์มพหุภาคี (Multi-stakeholder Platform) ที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง โดยมีวัตถุประสงค์หลักและผลลัพธ์ที่คาดหวังดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ วัตถุประสงค์หลักของการประชุม (Main Purposes)

การประชุมครั้งนี้มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์สำคัญ ๘ ประการ ได้แก่:

๑. การสร้างความตระหนักรู้ (Raise Awareness): สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับคุณค่า ความสำคัญ และความเร่งด่วนในการอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมในภูมิภาค SEAP

๒. การนำเสนอผลงานและบทเรียน (Showcase Achievements & Lessons): เผยแพร่ผลสำเร็จและบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานในปีแรก (ค.ศ. ๒๐๒๕) ของโครงการประสานงานระดับภูมิภาคและการสนับสนุนทางวิชาการ (RCP) และมองไปข้างหน้าเพื่อกำหนดทิศทางลำดับความสำคัญในปี ค.ศ. ๒๐๒๖ และปีต่อ ๆ ไป

๓. การให้คำปรึกษาต่อผลผลิตหลักของ RCP (Consult on RCP Deliverables): รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อผลผลิตหลักของ RCP ในทุกองค์ประกอบ

๔. การส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างประเทศ (Cross-country Learning): จัดสรรพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุทธระหว่างประเทศในกลุ่มเป้าหมายที่มีชีวิตชีวาป่าไม้ร่วมกัน

๕. การยกระดับเสียงของชุมชนและกลุ่มเฉพาะ (Strengthen Voices of Communities): เสริมสร้างการมองเห็นและการส่งเสียงของชนเผ่าพื้นเมือง ชุมชนท้องถิ่น สตรี และเยาวชน ในการกำหนดทิศทางการอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมในภูมิภาค

๖. การเตรียมความพร้อมจัดตั้งภาคี FIT (Prepare for FIT Coalition): เตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดตัวภาคีพันธมิตรเพื่อการลงทุนและการสนับสนุนทางวิชาการด้านป่าไม้แห่งภูมิภาค SEAP (SEAP Forest Investment and Technical Partners: FIT Coalition) อย่างเป็นทางการ

๗. การกระชับความร่วมมือระดับภูมิภาค (Strengthen Regional Collaboration): พัฒนาและกระชับความร่วมมือผ่านการเจรจากับแพลตฟอร์มและสถาบันระดับภูมิภาคที่สำคัญ เช่น คณะกรรมาธิการการป่าไม้แห่งภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APFC) และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN)

๘. การสร้างการทำงานร่วมกันด้านการเงิน (Showcase Co-financing Synergies): นำเสนอความคิดริเริ่มด้านการจัดหาเงินทุนร่วม (Co-financing) และโครงการพันธมิตรเพื่อสร้างการทำงานร่วมกัน และเร่งรัดการดำเนินงานที่มีการประสานงานอย่างดี

๒.๑.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะทางวิชาการและการปฏิบัติ (Specific Objectives)

ในเชิงลึก การประชุมมุ่งเน้นการขับเคลื่อนงานด้านวิชาการและระบบข้อมูลผ่านกิจกรรมเฉพาะ ดังนี้:

๑. การนำเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นจาก "การศึกษาเพื่อวินิจฉัยสถานการณ์ป่าไม้ดั้งเดิม" (Diagnostic Study - RCP)

๒. การริเริ่มร่วมกันพัฒนา "วิสัยทัศน์ระดับภูมิภาคและลำดับความสำคัญเชิงนโยบายร่วมกัน" (Shared Regional Vision and Policy Priorities) สำหรับการอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมที่สอดคล้องกับกรอบ KM-GBF และพันธกรณีด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓. การนำเสนอและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับ "พื้นที่คุ้มครองข้ามพรมแดน" (Transboundary PCAs) และพื้นที่ที่อาจพัฒนาเป็น OECMs

๔. การรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา "ศูนย์ข้อมูลและการเรียนรู้ป่าไม้ดั้งเดิมภูมิภาค SEAP" (SEAP Primary Forest Knowledge and Learning Hub) ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถ และระบบการรายงานข้อมูลขอบเขตและการกระจายตัวของป่าไม้ดั้งเดิม

๕. การหารือแนวทางการลดผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่าที่ขับเคลื่อนโดยสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity-driven Deforestation) และการส่งเสริมห่วงโซ่มูลค่าที่เป็นมิตรต่อป่าไม้ (Forest-positive Value Chains) โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคการเงิน

ส่วนที่ ๓ เนื้อหาของการประชุม

การประชุมประจำปีป่าไม้ดั้งเดิมภูมิภาค SEAP ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ถือเป็น "จุดเปลี่ยนสำคัญ" (Watershed Moment) ของการอนุรักษ์ป่าไม้ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก การประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันในการพัฒนาวิสัยทัศน์ระดับภูมิภาคภายใต้กรอบโครงการ SEAP Forests IP ได้ส่งสัญญาณที่ชัดเจนว่าประเทศสมาชิก APFC ตระหนักถึงความเร่งด่วนของสถานการณ์ป่าไม้ดั้งเดิมที่กำลังลดลงอย่างต่อเนื่อง และพร้อมที่จะก้าวข้ามขอบเขตการทำงานแบบเดิมไปสู่ความร่วมมือเชิงบูรณาการข้ามพรมแดนและข้ามภาคส่วน

สำหรับประเทศไทย โดยกรมป่าไม้ ความท้าทายในอนาคตไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการปกป้องพื้นที่ป่าที่เหลืออยู่เท่านั้น แต่คือการแสดงภาวะผู้นำในการแปลงวิสัยทัศน์ระดับภูมิภาคนี้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาละเลยของข้อมูลป่าไม้ดั้งเดิม การเปิดรับกลไกทางการเงินรูปแบบใหม่ และการสร้างธรรมาภิบาลป่าไม้ที่ให้ความสำคัญกับสิทธิและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง จะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

ความสำเร็จในอนาคตของป่าไม้ดั้งเดิมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกขึ้นอยู่กับความตั้งใจและการสร้างพันธมิตรที่เราเริ่มต้นในวันนี้ ดังถ้อยแถลงปิดท้ายของประธาน APFC ที่ว่า:

"อนาคตของป่าไม้ดั้งเดิมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจะขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความเป็นพันธมิตรที่เราสร้างขึ้นร่วมกันในวันนี้ เวลาสำหรับการลงมือปฏิบัติคือเดี๋ยวนี้"

๓.๑ ความสำคัญของป่าไม้ดั้งเดิม (Primary Forests) ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

ป่าไม้ดั้งเดิม (Primary Forests) หรือป่าปฐมภูมิ ถือเป็นหนึ่งในระบบนิเวศที่มีคุณค่าและไม่สามารถทดแทนได้มากที่สุดในโลก ป่าเหล่านี้เป็นป่าธรรมชาติที่ยังไม่ถูกรบกวนโดยกิจกรรมของมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้กระบวนการทางนิเวศวิทยาและการพัฒนาตามธรรมชาติยังคงดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ ป่าไม้ดั้งเดิมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก (Southeast Asia and the Pacific: SEAP) มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ระดับโลก เป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนขนาดใหญ่ที่มีความหนาแน่นสูงซึ่งมีความสำคัญต่อการควบคุมและบรรเทาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเป็นกลไกหลักในการควบคุมระบบอุทกวิทยาและการไหลเวียนของน้ำที่หล่อเลี้ยงชุมชนปลายน้ำและพื้นที่เกษตรกรรมในภูมิภาค

นอกเหนือจากคุณค่าทางด้านนิเวศวิทยาแล้ว ป่าไม้ดั้งเดิมยังมีความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยป่าเหล่านี้เป็นแหล่งพึ่งพิงและเป็นรากฐานของวิถีชีวิต ระบบภูมิปัญญาท้องถิ่น และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง (Indigenous Peoples) กลุ่มเปราะบาง และชุมชนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์และดูแลรักษาระบบนิเวศเหล่านี้มาอย่างยาวนานหลายชั่วอายุคน การคงอยู่ของป่าไม้ดั้งเดิมจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Resilience) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาวของระบบเกษตรอาหาร (Agri-food Systems) ทั่วทั้งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

๓.๒ สถานการณ์และวิกฤตการณ์ที่ป่าไม้ดั้งเดิมกำลังเผชิญ

แม้ว่าป่าไม้ดั้งเดิมจะมีคุณค่าอย่างมหาศาล แต่สถานการณ์ปัจจุบันในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก กลับอยู่ในขั้นวิกฤตและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง จากรายงานการประเมินทรัพยากรป่าไม้โลก (Global Forest Resources Assessment: FRA) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ระบุว่า มีพื้นที่ป่าไม้ดั้งเดิมหลงเหลืออยู่ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกเพียงประมาณ ๑๒๐.๕ ล้านเฮกตาร์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ ๑๕.๙ ของพื้นที่ป่าทั้งหมดในภูมิภาค ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ ป่าไม้ดั้งเดิมในภูมิภาคนี้ยังมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในอัตราที่รวดเร็ว โดยมีสาเหตุหลักและปัจจัยขับเคลื่อนการสูญเสียพื้นที่ป่า (Primary Drivers of Loss) ดังต่อไปนี้:

๑. การเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวของภาคเกษตรกรรม: การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเชิงเดี่ยวขนาดใหญ่และการปลูกพืชเศรษฐกิจ

๒. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่: การก่อสร้างถนน เขื่อน และเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ตัดผ่านใจกลางพื้นที่ป่าสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกพื้นที่ป่าเป็นหย่อมเล็กหย่อมน้อย (Forest Fragmentation)

๓. การสกัดทรัพยากรและการทำไม้ที่ยั่งยืน: การลักลอบตัดไม้และการทำไม้เชิงพาณิชย์ที่ขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ

๔. แรงกดดันทางเศรษฐกิจอื่น ๆ: ความต้องการที่ดินและทรัพยากรที่เพิ่มขึ้นตามการเติบโตของประชากรและการพัฒนาเมือง

ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ "ช่องว่างทางความรู้และความคลาดเคลื่อนของข้อมูล" (Knowledge Gaps and Data Disparities) เกี่ยวกับขอบเขตที่แท้จริงของป่าไม้ดั้งเดิม ตัวอย่างที่ชัดเจนคือความแตกต่างของข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ดั้งเดิมใน ๑๐ ประเทศของภูมิภาค SEAP โดยรายงาน FRA ระบุว่าพื้นที่ป่าไม้ดั้งเดิมประมาณ ๗๑.๙ ล้านเฮกตาร์ ในขณะที่ข้อมูลจากการศึกษาของศูนย์วิจัยป่าไม้นานาชาติ (CIFOR) ระบุว่า มีพื้นที่ป่าไม้ดั้งเดิมสูงถึง ๑๗๐ ล้านเฮกตาร์ในกลุ่มประเทศเดียวกัน ความแตกต่างอย่างมหาศาลนี้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดค่านิยมของ "ป่าไม้ดั้งเดิม" ที่เป็นเอกภาพและได้รับการยอมรับร่วมกัน รวมถึงข้อจำกัดในระบบการตรวจสอบและการรายงานข้อมูลของแต่ละประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการวางแผนและการกำหนดนโยบายอนุรักษ์ในระดับภูมิภาค

๓.๓ ความเชื่อมโยงระหว่างการรักษาอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมกับกรอบความร่วมมือระดับโลก

การรักษาอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมไม่ได้เป็นเพียงประเด็นปัญหาระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติเท่านั้น แต่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับวาระและการดำเนินงานตามกรอบความร่วมมือและข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญหลายฉบับ การประชุมประจำปี SEAP Primary Forest Annual Conference ๒๐๒๖ จึงถูกกำหนดจัดขึ้นในช่วงวันที่ ๑๘-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เพื่อให้สอดคล้องและสอดคล้องกับ วันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ (International Day for Biological Diversity) ซึ่งตรงกับวันที่ ๒๒ พฤษภาคมของทุกปี

การอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมถือเป็นหัวใจสำคัญในการบรรลุเป้าหมายของกรอบงานระดับโลกว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพคุนหมิง-มอนทรีออล (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework: KM-GBF) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป้าหมายที่ ๓ (Target ๓) หรือที่รู้จักกันในนามเป้าหมาย "๓๐x๓๐" ซึ่งมุ่งเน้นการคุ้มครองและอนุรักษ์พื้นที่บกและพื้นที่ทางทะเลอย่างน้อยร้อยละ ๓๐ ของโลกภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ ผ่านระบบพื้นที่คุ้มครอง (Protected Areas) และมาตรการอนุรักษ์เชิงพื้นที่อื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพ (Other Effective Area-based Conservation Measures: OECMs)

นอกจากนี้ การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ดั้งเดิมยังมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับ:

๑. กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC): ผ่านการสนับสนุนเป้าหมายการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด (Nationally Determined Contributions: NDCs) ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการเพิ่มแหล่งกักเก็บคาร์บอนธรรมชาติ

๒. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD): ในการป้องกันความเสื่อมโทรมของที่ดินและการฟื้นฟูระบบนิเวศที่แห้งแล้ง

๓. แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (NBSAPs): ของแต่ละประเทศสมาชิกในการแปลงเป้าหมายระดับโลกไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

๓.๔ สรุปเนื้อหาและวาระการประชุม (Summary of Conference Content)

การประชุมประจำปี SEAP Primary Forest Annual Conference จัดขึ้นภายใต้รูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น โดยมีโครงสร้างวาระการประชุมที่ครอบคลุมทั้งมิติเชิงนโยบาย วิชาการ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาสำคัญตามวาระการประชุมได้ดังนี้

๑. พิธีเปิดและการกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย (Opening and Policy Framing)

การประชุมเริ่มต้นด้วยการกล่าวต้อนรับและเปิดการประชุมโดยผู้แทนจากกรมป่าไม้ สปป.ลาว (ในฐานะประเทศเจ้าภาพ) ร่วมกับผู้แทนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) และองค์การ IUCN/FAO

ไฮไลต์สำคัญในช่วงแรกคือการนำเสนอประเด็นนโยบายโดย นายปรีชา องค์กรประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักการป่าไม้ต่างประเทศ กรมป่าไม้ ในฐานะประธานคณะกรรมการการป่าไม้แห่งภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APFC Chair) ซึ่งได้เน้นย้ำถึงบทบาทของ APFC (ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ปัจจุบันมีสมาชิก ๓๔ ประเทศ) ในการเป็นกลไกหลักของ FAO เพื่อประเมินลำดับความสำคัญด้านป่าไม้และพัฒนาความร่วมมือระดับภูมิภาค ท่านประธาน APFC ได้ยกประเด็นสำคัญจาก "การศึกษาแนวโน้มภาคป่าไม้ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ครั้งที่ ๓" (Third Asia-Pacific Forest Sector Outlook Study: APFSOS III) ซึ่งเผยแพร่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ส่งสัญญาณเตือนอย่างเร่งด่วนว่า:

"ป่าไม้ดั้งเดิมจะต้องได้รับการอนุรักษ์ — แต่เวลาของเรา กำลังจะหมดลงแล้ว" (Primary forests must be conserved – but time is running out)

ถ้อยแถลงนี้ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำไปสู่การจัดทำ "แผนที่นำทางการอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก" (Roadmap on Primary Forest Conservation in Asia and the Pacific) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ โดย CIFOR-ICRAF และ FAO ซึ่งระบุถึงความจำเป็นในการสร้าง "วิสัยทัศน์ระดับภูมิภาค" และระบบข้อมูลร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนงานอนุรักษ์ให้ก้าวข้ามขอบเขตการทำงานแบบแยกส่วนของแต่ละประเทศ

๒. มติและอาณัติจากการประชุม APFC (APFC Mandate)

เนื้อหาการประชุมได้อ้างอิงถึงพัฒนาการของมติจากการประชุมคณะกรรมการการป่าไม้แห่งภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นทางการเมืองที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ:

๑. การประชุม APFC ครั้งที่ ๓๐ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย): สมาชิกได้เรียกร้องให้ FAO เสริมสร้างการทำงานระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิม โดยเน้นการปรับปรุงระบบการรายงานและข้อมูลป่าไม้เพื่อเป็นฐานรากในการจัดการอย่างยั่งยืน

๒. การประชุม APFC ครั้งที่ ๓๑ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย): สมาชิกได้มีข้อเสนอแนะอย่างเป็นทางการให้ริเริ่ม "การพัฒนาวิสัยทัศน์ระดับภูมิภาคเกี่ยวกับป่าไม้ดั้งเดิม" (Development of a Regional Vision on Primary Forests) ซึ่งถือเป็นหมุดหมายสำคัญในการเปลี่ยนผ่านแนวคิดจากการมองว่าการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นเพียงประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ไปสู่การมองว่าเป็นประเด็นด้านการพัฒนาและความยั่งยืนที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงทางอาหารอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๓. ผลงานปีที่ ๑ และการนำเสนอข้อมูลทางวิชาการ (Year ๑ Highlights & Technical Sessions)

ที่ประชุมได้รับฟังการสรุปผลการดำเนินงานในปีแรก (ค.ศ. ๒๐๒๕) ของโครงการ SEAP Forests IP และ RCP ซึ่งมุ่งเน้นการวางรากฐานเชิงสถาบันและการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จากนั้นเข้าสู่เซสชันทางวิชาการที่สำคัญ ได้แก่:

๑. การนำเสนอผลการศึกษาเพื่อวินิจฉัยสถานการณ์ (Diagnostic Assessment): โดยมุ่งวิเคราะห์ภูมิทัศน์เชิงนโยบายและสถาบัน (Policy and Institutional Landscape) ที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ดั้งเดิม รวมถึงการประเมินเชิงพื้นที่เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญในการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ดั้งเดิม

๒. สถานะและแนวโน้มข้อมูลป่าไม้ดั้งเดิมระดับภูมิภาค (Regional Status and Trends): นำเสนอโดยศูนย์วิจัยป่าไม้นานาชาติ (CIFOR-ICRAF) และ FAO ซึ่งเน้นย้ำถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของป่าไม้ดั้งเดิมในชีวนิเวศอินโด-มลายา (Indo-Malaya Biome) และการอภิปรายขั้นตอนการปรับปรุงระบบการรายงานข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ดั้งเดิมในปีที่ ๒ ของโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาความคลาดเคลื่อนของตัวเลขพื้นที่ป่าระหว่างฐานข้อมูล FRA และ CIFOR

๔. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประเทศและการมีส่วนร่วม (Country Exchange & Inclusive Engagement)

การประชุมได้เปิดโอกาสให้ผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ นำเสนอสถานการณ์ระดับชาติผ่านกิจกรรม World Café ภายใต้หัวข้อ "Country Projects: Lao PDR, Papua New Guinea, Thailand" ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมได้หมุนเวียนไปตามโต๊ะต่าง ๆ เพื่อหารือในประเด็น:

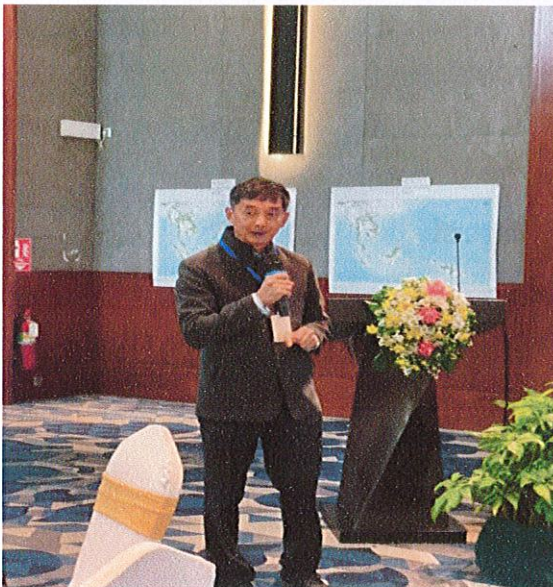
๑. ลำดับความสำคัญของแต่ละประเทศและจุดเน้นของโครงการ (National Priorities and Project Focus)

๒. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานในระยะเริ่มต้น (Early Implementation Progress)

๓. โอกาสและความท้าทายในระดับพื้นที่ (Challenges and Opportunities)

๔. ความเชื่อมโยงและการสนับสนุนต่อวาระการทำงานระดับภูมิภาค (Links to the Regional Agenda)

นอกจากนี้ ยังมีการเปิดโอกาสให้ผู้ประสานงานหลักระดับชาติ (Operational Focal Points: OFPs) ของแต่ละประเทศชั้นนำเสนอข้อคิดเห็นเป็นเวลา ๕ นาที เพื่อสะท้อนความสอดคล้องระหว่างการดำเนินงานของโครงการกับแผนยุทธศาสตร์และนโยบายป่าไม้ของประเทศตนเอง

๓.๕ ประโยชน์ที่ได้รับ

๓.๕.๑ ต่อตนเอง

เป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างประเทศ และองค์กรนานาชาติ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกันต่อไป

๓.๕.๒ ต่อหน่วยงาน

เป็นเวทีในการนำเสนอผลงานขององค์กรให้หน่วยงานในระดับประเทศและองค์กรระหว่างประเทศได้เห็นถึงศักยภาพและทักษะการทำงานของภารกิจด้านการจัดการป่าไม้ของประเทศไทย ตลอดจนเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาทักษะในการทำงานของนักวิชาการป่าไม้ที่ทำงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๓.๕.๓ อื่น ๆ

การประชุมในครั้งนี้ เป็นเวทีในการสร้างความร่วมมือในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้และความชำนาญในด้านการจัดการป่าชุมชนของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน และองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ

ส่วนที่ ๓ ปัญหา/อุปสรรค

เนื่องจากรูปแบบในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ทำให้บางครั้งไม่สามารถหาข้อยุติที่เป็นเอกฉันท์ได้อย่างง่ายดาย ทั้งในส่วนของประเทศผู้ให้ทุนและผู้รับทุนในการจัดการโครงการ

ส่วนที่ ๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ประเทศไทย โดย กรมป่าไม้ (Royal Forest Department: RFD) ในฐานะประเทศสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง APFC และเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม APFC ครั้งที่ ๓๑ ณ จังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในเวทีป่าไม้ระดับภูมิภาค ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติสำหรับกรมป่าไม้เพื่อยกระดับการอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมและขับเคลื่อนงานตามกรอบโครงการ SEAP Forests IP สามารถแบ่งออกเป็น ๖ มิติหลัก ดังนี้:

๑. การบูรณาการแนวคิด "วิสัยทัศน์ระดับภูมิภาค" เข้าสู่ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของกรมป่าไม้ กรมป่าไม้ควรนำแนวคิดและทิศทางจาก "วิสัยทัศน์ระดับภูมิภาคเกี่ยวกับป่าไม้ดั้งเดิม" (Regional Vision on Primary Forests) ที่กำลังพัฒนาร่วมกันภายใต้โครงการ SEAP Forests IP มาแปลงเป็นแนวทางปฏิบัติในระดับประเทศ

- การปรับปรุงนโยบายป่าไม้แห่งชาติ: ควรทบทวนและปรับปรุงนโยบายป่าไม้แห่งชาติและแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดสถานะและมาตรการคุ้มครอง "ป่าไม้ดั้งเดิม" หรือ "ป่าต้นน้ำชั้น ๑" เป็นกรณีพิเศษ ไม่ใช่เพียงการอนุรักษ์ป่าไม้ในภาพรวม แต่ต้องระบุพื้นที่ป่าดั้งเดิมที่ห้ามมิให้มีการรบกวนอย่างเด็ดขาด

- การเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับโลก: บูรณาการเป้าหมายการอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมเข้ากับแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (NBSAPs) ของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ ๓ (๓๐x๓๐) ของกรอบงาน KM-GBF และเป้าหมายการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด (NDCs) ภายใต้ข้อตกลงปารีส (UNFCCC)

๒. การแก้ปัญหาช่องว่างของข้อมูลและข้อจำกัดด้านนิยามป่าไม้ดั้งเดิม (Data Gaps & Definitions) จากความคลาดเคลื่อนของข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ดั้งเดิมระหว่างฐานข้อมูลต่าง ๆ กรมป่าไม้จำเป็นต้องเป็นแกนนำในการพัฒนาระบบข้อมูลที่โปร่งใสและเป็นเอกภาพ

-การกำหนดนิยามร่วมที่เป็นมาตรฐาน: ร่วมมือกับสถาบันวิชาการ องค์การระหว่างประเทศ (FAO, CIFOR-ICRAF) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดคำนิยาม "ป่าไม้ดั้งเดิม" (Primary Forest) ของประเทศไทย ให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับมาตรฐานสากลแต่เหมาะสมกับบริบททางนิเวศวิทยาของป่าไม้เขตร้อนในประเทศไทย

-การพัฒนาฐานข้อมูลและการสำรวจเชิงพื้นที่: พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing) ที่มีความละเอียดสูงเพื่อจำแนกและจัดทำแผนที่ขอบเขตป่าไม้ดั้งเดิมของประเทศไทยอย่างแม่นยำ พร้อมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวเข้ากับ "ศูนย์ข้อมูลและการเรียนรู้ป่าไม้ดั้งเดิมภูมิภาค SEAP" (SEAP Primary Forest Knowledge Hub)

-การยกระดับการรายงานข้อมูล: ปรับปรุงกระบวนการรวบรวมและรายงานข้อมูลทรัพยากรป่าไม้โลก (FRA) ของไทย เพื่อส่งมอบข้อมูลป่าไม้ดั้งเดิมที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และเป็นปัจจุบัน แก่เวทีระดับภูมิภาค

๓. การส่งเสริมกลไกการเงินที่เป็นนวัตกรรมและการลงทุนสีเขียว (Innovative Finance)

การอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมไม่สามารถพึ่งพิงเพียงงบประมาณแผ่นดินที่จำกัดได้ กรมป่าไม้ต้องแสวงหาและพัฒนากลไกทางการเงินรูปแบบใหม่

-การใช้ประโยชน์จาก FIT Coalition: เข้าร่วมเป็นสมาชิกและมีบทบาทเชิงรุกในภาคีพันธมิตรเพื่อการลงทุนและการสนับสนุนทางวิชาการด้านป่าไม้แห่งภูมิภาค SEAP (FIT Coalition) เพื่อดึงดูดแหล่งทุนจากต่างประเทศ กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) และสถาบันการเงินระหว่างประเทศ

-การพัฒนาตลาดคาร์บอนและคาร์บอนเครดิตป่าไม้: พัฒนาโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการตัดไม้ทำลายป่าและการเสื่อมโทรมของป่า (REDD+) ในพื้นที่ป่าไม้ดั้งเดิมและป่าอนุรักษ์ โดยเน้นการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่ชุมชนท้องถิ่นที่ร่วมดูแลป่า

-การส่งเสริมกลไกการจ่ายค่าบริการทางนิเวศวิทยา (Payment for Ecosystem Services: PES): ผลักดันให้เกิดกฎหมายและมาตรการจูงใจที่ให้ภาคเอกชนหรือผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำและธรรมชาติ จ่ายค่าบริการทางนิเวศวิทยาคืนกลับสู่กองทุนอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่และชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำ

๔. การยกระดับการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลที่ครอบคลุม (Inclusive Governance)

การอนุรักษ์ป่าไม้ดั้งเดิมจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

-การรับรองสิทธิและการมีส่วนร่วมของชุมชนและกลุ่มเปราะบาง: ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของชนเผ่าพื้นเมือง ชุมชนท้องถิ่น กลุ่มสตรี และเยาวชน ในกระบวนการตัดสินใจและการบริหารจัดการป่าไม้ดั้งเดิม ผ่านกลไกป่าชุมชนและการจัดการป่าร่วมกัน (Joint Forest Management)

-การบูรณาการความรู้ท้องถิ่นและวิทยาศาสตร์: ผสานรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลรักษาป่า เข้ากับเทคโนโลยีและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อสร้างแนวปฏิบัติการอนุรักษ์ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

-การพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน: ร่วมมือกับองค์กร RECOFTC และภาคประชาสังคมในการจัดอบรมและพัฒนาทักษะการบริหารจัดการป่าไม้ การเฝ้าระวังไฟป่า และการใช้เทคโนโลยีการรายงานสถานะป่าไม้ระดับชุมชน

๕. การจัดการป่าไม้ข้ามพรมแดนและการพัฒนาพื้นที่ OECMs (Transboundary & OECMs)

เนื่องจากระบบนิเวศป่าไม้ดั้งเดิมและสัตว์ป่าไม่ได้แบ่งแยกตามเส้นเขตแดนทางการเมือง กรมป่าไม้จึงต้องขยายขอบเขตการทำงานสู่ระดับข้ามพรมแดน

-การสร้างพื้นที่อนุรักษ์ร่วมข้ามพรมแดน (Transboundary Protected Areas): พัฒนาความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน (เช่น สปป. ลาว เมียนมา กัมพูชา และมาเลเซีย) ในการจัดการผืนป่าอนุรักษ์ข้ามพรมแดนที่สำคัญ เช่น ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ เชื่อมต่อกับลาว หรือผืนป่าแก่งกระจาน เชื่อมต่อกับเมียนมา เพื่อร่วมกันเฝ้าระวังการลักลอบตัดไม้และการล่าสัตว์ป่า

-การขับเคลื่อนมาตรการ OECMs ในพื้นที่ป่าไม้: เร่งรัดการกำหนดเกณฑ์และขึ้นทะเบียนพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย (เช่น ป่าชุมชน พื้นที่ป่าต้นน้ำของเอกชน หรือพื้นที่อนุรักษ์ของภาคประชาสังคม) ให้เป็นพื้นที่ OECMs ของประเทศไทย เพื่อขยายพื้นที่อนุรักษ์ของประเทศให้บรรลุเป้าหมาย ๓๐x๓๐ และได้รับการยอมรับในระดับสากล

๖. การแสดงบทบาทนำในเวที APFC และการเตรียมพร้อมสู่ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ (APFC ๓๒)

ประเทศไทยต้องรักษาทะยานาเชิงนโยบายป่าไม้ในภูมิภาคและเตรียมความพร้อมสำหรับการรายงานความก้าวหน้า

-การเตรียมรายงานความก้าวหน้าต่อ APFC ครั้งที่ ๓๒ (ค.ศ. ๒๐๒๗): จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจภายในกรมป่าไม้เพื่อขับเคลื่อนและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามมติ APFC ๓๑ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมพัฒนาวิสัยทัศน์ระดับภูมิภาค เพื่อนำเสนอผลงานที่โดดเด่นของประเทศไทยในการประชุม APFC ครั้งต่อไปในปี พ.ศ. ๒๕๗๐

-การส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและการทูตป่าไม้ (Forest Diplomacy): ใช้เวที APFC และ ASEAN ในการเป็นแกนกลางแบ่งปันประสบการณ์ความสำเร็จของไทย เช่น การจัดการป่าชุมชน และระบบการเตือนภัยล่วงหน้าการบุกรุกป่า แก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในภูมิภาค SEAP

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

(นายปรีชา องค์กรประเสริฐ)

ผู้อำนวยการสำนักการป่าไม้ต่างประเทศ